

Аҳмад Фарғоний номидаги ахборот-кутубхона
маркази
Ахборот-библиография бўлими

Назм гулшанининг бекаси

Ўзбекистон халқ шоири Зулфия (Исройлова)
таваллудининг 100 йиллиги

Библиографик шарҳ

Фарғона – 2015

Зулфияхоним! Бу номни эшитган кишининг қалбida 20-аср ўзбек адабиётининг истеъодли ва садоқатли шоирасига нисбатан меҳр, ҳурмат уйғонади. У иирик адиблар Ойбек, Fafur Furom, Миртемирлар сафидан дадил жой олди. Зулфия барча илгор фикрли адиблар Чингиз Айтматов, Мирзо Турсунзода, Расул Ҳамзатов, Николай Тихонов, Константин Симонов, Кайсин Кулиев, Мустай Карим, Вера Инбер, Сажжод Зоҳир, Муин Бисису, Пабло Неруда, Нозим Ҳикмат каби энг улуг ижодкорлар даврасида эъзозланди.

“Баҳор келди сени сўроқлаб...” ҳар йили баҳорнинг илк куни – Зулфиянинг таваллуд айёмида бу дил изҳори шеърият муҳиблари кўнглида акс садо беради. Негаки, Зулфия ва баҳор эгизак тушунчалардир. Бу шоира туғилган сана билангина боғлиқ эмас. Таъбир жоиз бўлса, унинг ижодини миллий шеъриятимизнинг ўзига хос баҳори, дея таърифлаш мумкин.

Зулфия адабиёт майдонига қонида яшаш завқи жўшиб, дилида севги талқини тошиб кирди. Шеърлари адабиёт муҳлисларини ўзига бутунлай ром этди; ижодий истиқболи порлоқ эканини кўрсатди. Машхур адибу шоирлар эътирофи ҳам бу фикрни тасдиқлади: ижодкорнинг “ҳар парда – сатри ҳаётий шашмақомлардир” (Fafur Furom); у “ўзбек аёлининг қалбини кашф этди” (Аскад Мухтор); “ҳар янги шеърида илгарилади” (Миртемир).

Аёл бетакрор фазилатлар билан сийлаган зот. Унинг муштдек юрагида дунёларга татиидиган меҳру муҳаббат гулдан нозик жуссасида ҳаётнинг залвори юкини кўтаргувчи юқ бор. Зулфияхоним ана шундай аёллардан эди.

Муҳаббат аталмиш бебаҳо неъмат туфайли Зулфия тақдири элимизнинг атоқли шоири Ҳамид Олимжон билан туташди; ижодда у билан жўровоз бўлди, бетакрор асарлар яратди. Афсуски, “баҳтли муҳаббатни куйлаган сози ўлим ханжарига тегди” – суюкли умр йўлдоши, фарзандларининг отасидан ногаҳоний айрилиқни, кўнглидаги чўнг изтиробни шоира ана шундай ифодалаган эди. Қанчалик оғир бўлмасин, бу мусибат уни синдира олмади.

Зулфиянинг элу юрти, фарзандлари турмуш ўртоғи Ҳамид Олимжоннинг ёрқин хотирасига бағишлиланган шерълари адабиёт ихлосмандларининг кўнглидан жой олган. Адибанинг қалб туғёнларига лиммо-лим шеърий мисралари ўзбек адабиётида алоҳида бир мактаб бўлса, тақдирнинг аччик синовларига дош бериб, қаддини баланд тутиб оналик меҳрию чексиз садоқати билан ҳаётнинг пасту баландини енгиб ўтиши кўпчиликка ибрат бўлди.

Мана бир умр яшадим сенсиз,
Қайтмас шодликларнинг
қайтишин кутиб.
Тобутинг бошида чўкканимда тиз,
Фарзандлар кўтарди
қўлимдан тутиб.
Шундан бери тикман ҳар
нега қалқон,
Бахтга, баҳорга ҳам қишда
қайғуга,
Бирор азасида йиғлайман
қон-қон.
Тўйида яйрайман ўхшаб оҳуға.

Шоира руҳиятидаги исён, севги, нағисликка ўралган жасоратни, ҳақиқатга тик боқиб, ҳаётни англашни ушбу мисралардан ўқиб, алалхусус, андиша пардасига ўралиб, юз-кўзида зоҳир тортган ёстиқдошига бўлган соғинчни уқиб олиш қийин эмас.

Зулфияхоним шеърларида инсон умрининг машақати ва роҳати, меҳр-муҳаббат, қалбларни безовчи сабр-тоқат, чидам, ирома, одамийлик, ўзбек аёлларига хос самимийлик, соддалик, камтарлик билан куйланади.

Шоиранинг соғ муҳаббат ва садоқат, баҳтли инсон тақдири, яхши яшаш завқи ҳар сатр катларига жо бўлиб кетган мисралари инсонни ҳаяжонга солади.

Зулфия номидаги Давлат мукофоти соҳибаси Гулноза Турғунбоева “Зулфияхоним жаҳон минбарларидан ўзбек аёллари номидан муносиб сўз айта олди, баланд овозда баралла шеърлар ўқиди. Ибрат бўлгулик умрида ўзбек аёлининг бетакрор ва тенгсиз қиёфасини яратди. Унинг халқаро дўстлик ва ҳамжиҳатликка чорловчи “Мушоира” асари кенг жамоатчилик томонидан юксак баҳоланди. Шеърият оламига “Мушоира этади давом” мисралари билан янгича рух олиб кирди” – деб ёзган эди “Бу боғлар бир боғлар бўлдики...” номли “Қишлоқ ҳаёти” газетаси 2012 йил 28 сонида чоп этилган мақоласида.

Гулдурос чақмоқ қоронғу тунни ярақлатиб ёритгани каби тарихимизнинг энг саодатли онида Юртбошимиз мамлакатимизни Мустақил деб эълон қилғанларидан буён Истиқлол ҳақида жуда кўп асарлар яратилди. Уларнинг орасида Ўзбекистон халқ шоири Зулфияхоним ўзининг саксон ёшида яратган “Хотирам синиқлари” достони бетакрор, бетимсолдир.

Хуррият, келдингми, наҳотки, келдинг...

Достоннинг илк сатрларидан бошлаб Зулфияхоним бир умр ростгўйлиги, қайсиdir вазиятларда ўзини жабрланган қилиб кўрсатиб, обрў олиш илинжидан йироқлигига содик қолади.

Қарийб бир аср давомида неча авлоднинг эрк, истиқлолга интилган вакиллари жувонмарг қилинганига қайта-қайта шоҳидлик шоира қалбини шу қадар зада, чалажон, зор-интизор этганки, у рўпарасида бор-бўйи билан турган ҳақиқат қаршисида тили билан эмас, дили билан сўзлаётгандек:

Хуррият, келдингми, наҳотки, келдинг...

Пинҳона соғиндим, пинҳона кутдим.

Ёмғирга бағрини тутган сахродек

Сенинг насиминга қалбимни тутдим.

Достондаги “Тангрининг айри ихлос билан яратган” она образи – “Қароғида меҳр шамлари ёниқ, гуллаган ўрикдай ораста, Сўфи Оллоёру, Девона Машраблар баёзларини ўпид қўлига олган, фарзандлари дилига “Мумтозлар назмини сочган” оқила, олимса, сабр-бардошда тоғлардан вазмин момоларимиз тимсоли.

Мен шоира Зулфияни илк бор мактаб дарслкларидағи “Салом, сизга эркпарвар эллар” деган шеъри билан таниган эдим. Ўзбекистоннинг бугунги кунда элга танилган барча шоира ва адібаларининг шеърларида, асарларида Зулфияхонимнинг ҳарорати, юрагининг шуълалари борга ўхшайди. “Бугун ҳаётимизга кириб келаётган истеъдодли ижодкор қизларимиз Зулфияхонимнинг камтарлиги, меҳрибонлиги, садоқати, жасорати ва ҳеч кимга ўхшамаган тақдиридан

ибрат олсалар, дейман” - деб ёзади Ойдин Ҳожиева “Саодат” журнали 2010 йил 3 сонида чоп этилган “Зулфия адабиёти” мақоласида.

Зулфияхоним шеърларида инсон умрининг машаққати ва роҳати, меҳрмуҳаббат, сабр-тоқат, чидам, ироди, одамийлик, ўзбек аёлларига хос самимийлик, соддадиллик, камтарлик билан кўйланади.

Мен қуёшли эл фарзандиман,
Бахтлимани, баҳтли нафас ёр.
Ишқ ва ҳижрон оловларидан,
Омон чиққан қайнок дилим бор.

Шоиранинг ушбу соғи муҳаббат ва садоқат, баҳтли инсон тақдири, яхши яшаш завқи ҳар сатр қатларига жо бўлиб кетган мисралари инсонни ҳаяжонга солади.

“Шоир аҳли ҳар бир дилга уруғ сочади. Унинг уруғи-сўздир, санъатдир, нафосатдир. Унинг илҳом билан битган шеърлари ҳар бир дилга ёруғлик олиб келади. Ҳар бир кўнгилда барг ёзиб, ғунча очиб, тилдан тилга, элдан элга кўчади...”. Ушбу эътироф Тўра Сулаймоннинг “Шеъриятимиз маликаси” эссесидан. Эсседа Зулфия опанинг адабиётдаги муҳим ва муқим ўрни, сабр-қаноати, садоқати, шогирдларга меҳри ҳақида ёзилган. Шоир Зулфия опадан жуда кўп сабоқ олганини, шахс ва ижодкор сифатида шаклланишида, шеъриятда ўз йўлига эга бўлишида опанинг ҳиссаси бекиёс эканлигини чуқур эҳтиром билан қайд этади.

Зулфиянинг сийму зари шеърият, саждагоҳи Ватан, юзлаб шоира қизлар фахри ифтихорига айланди. Шоира тинмай ишлади, ижод қилди. Ўнлаб шеърий китоблари, достонлари, жаҳон адабиётидан таржималари халқимизнинг маънавий мулкига айланди. Шоира номини нафақат Ўзбекистон, бутун дунё таниди. Ватанимизнинг ўнлаб мукофотларига, халқаро нуфузли совринларига, шараф-шонларига сазовор бўлди.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Айвар А. Ёруғ кунлар меҳри //Ўзбекистон адабиёти ва санъати. - 2014. - 21 нояб. - Б.3.
2. Жабборов Н. Бу назм боғига киролмас ҳазон //Ўзбекистон адабиёти ва санъати. - 2015. - 20 февр. – Б.1,4.
3. Темирова О. Унитиб бўлмайди ундей устозни... //Маънавият. - 2015. -10 янв. - Б.3.
4. Турғунбоева Г. Бу боғлар бир боғлар бўлдики... //Қишлоқ хаёти. - 2012. -1 март. - Б.3.
5. Усмонова Н. Юртимизнинг қаҳрамон аёллари //Ватанпарвар. - 2014. - 28 февр. – Б.15.
6. Ҳожиева О. Зулфия абадияти //Саодат. - 2010. - №3. - Б.3.

Тузувчи:
Муҳаррир:

Мамадиева Д.
Юсупова С.